

EKSPORT FRA TROMS I 2017

VIKTIGSTE EKSPORTMARKEDER OG BETYDNING FOR SYSSELSETTING

Menon-notat 101-16/2018

Av Jonas Erraia, Anders Helseth og Sveinung Fjose

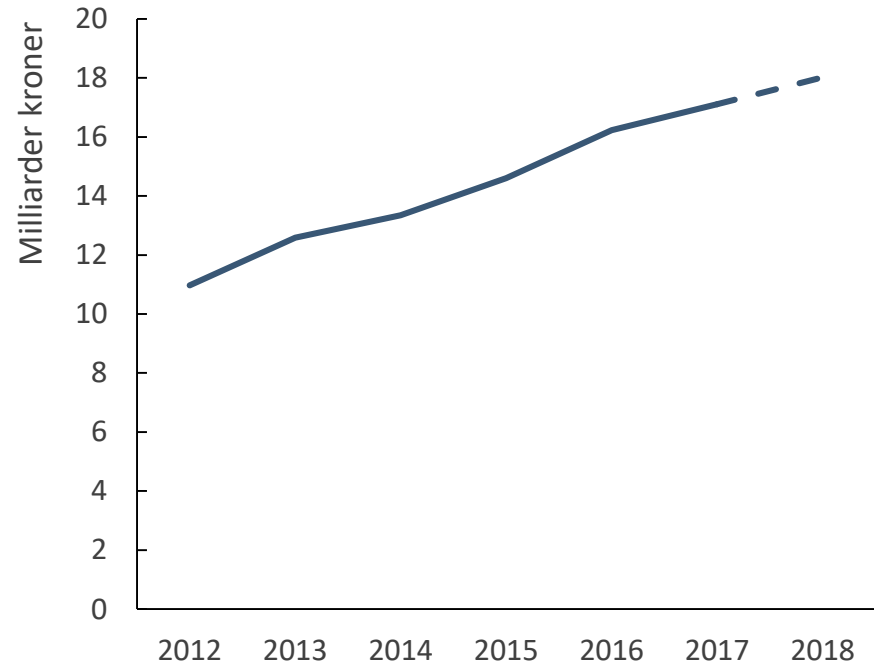
Total eksport utenom olje og gass fra Troms var i 2017 på om lag 17 milliarder kroner. Troms så, i motsetning til mange andre fylker, ingen nedgang i eksporten i etterkant av oljeprisfallet i 2014. Eksporten har vokst raskt i perioden fra 2012. Basert på data hittil i 2018, anslår vi at eksporten i 2018 vil fortsette å vokse.

Menons beregninger viser at eksporten uten olje og gass fra Troms la grunnlag for i overkant av 13 000 arbeidsplasser på nasjonalt plan i 2017.

Eksporten fra Troms er konsentrert om havbruk, samt reiseliv. Som det går frem av figuren er eksporten fra havbruk på vel 8 milliarder kroner i 2017, mens eksport fra den reiselivsorienterte næringen er på om lag 2,5 milliarder kroner.

Figur 1: Troms. Eksportutvikling. 2012 til 2018.

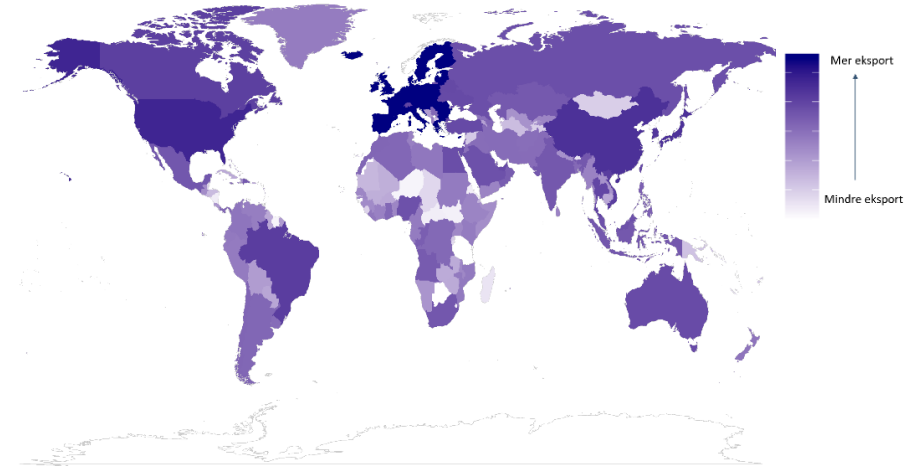
Kilde: SSB og Menon Economics 2018

Om lag 66 prosent av total eksport fra Troms i 2017 gikk til EU/EØS-området. 8 prosent av Troms' eksport gikk til Storbritannia. Figuren viser vi eksporten fordelt på EU/EØS og andre land i verden.

Alle kommunene i Troms eksporterer. Målt i total eksport er eksporten særlig stor fra Tromsø. Eksportintensiteten, målt ved kommunens eksport per sysselsatt i privat sektor, er mer spredt, men er høyest i Tranøy og Lenvik.

Figur 2: Verdenskart over eksport fra Troms i 2017
 Kilde: SSB og Menon Economics 2018

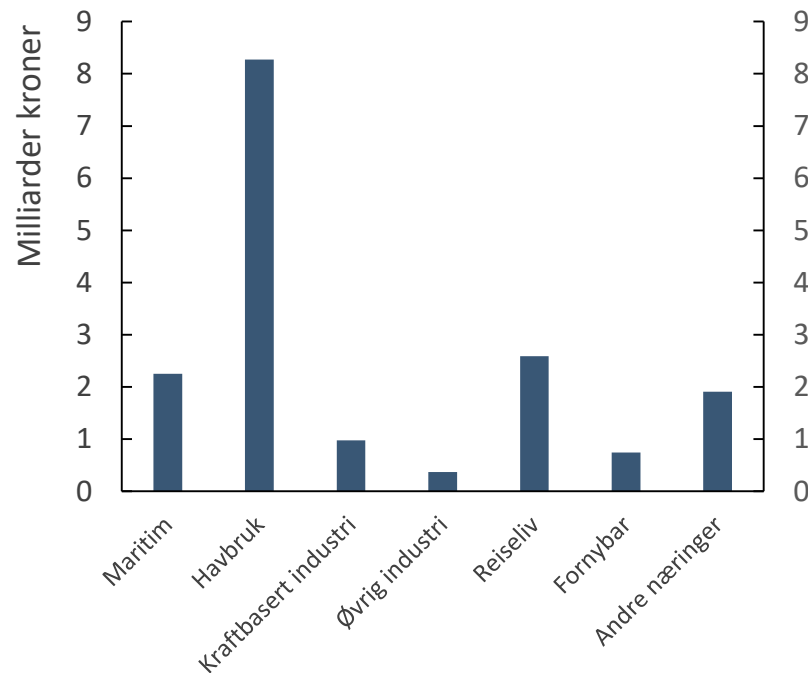

Eksport fordelt på næringer og land

Eksporten fra Troms er konsentrert om havbruk, samt reiseliv. Som det går frem av figuren er eksporten fra havbruk på vel 8 milliarder kroner i 2017, mens eksporten fra reiseliv står for om lag 2,5 milliarder kroner.

Metode for måling og beregning av næringsfordelt eksport er vist i vedlegg 1 til rapport om eksport på nasjonalt nivå, «Fylkes- og kommunefordelt eksport i 2017. Betydning for sysselsetting».

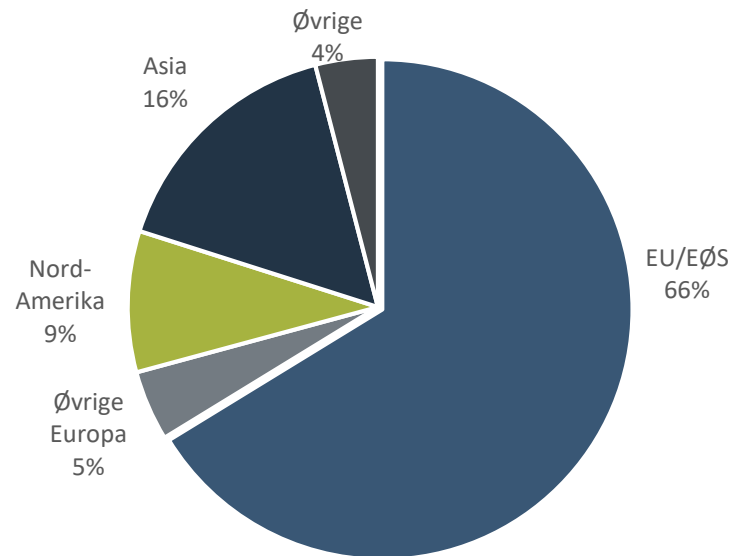
Figur 3: Næringsfordelt eksport fra Troms i 2017. Kilde: SSB og Menon Economics 2018

Eksporten fra Troms var i 2017 konsentrert om EU/EØS-området. To tredjedeler av eksport fra Troms gikk i 2017 til det europeiske indre marked, hvorav 8 prosentpoeng var rettet mot Storbritannia.

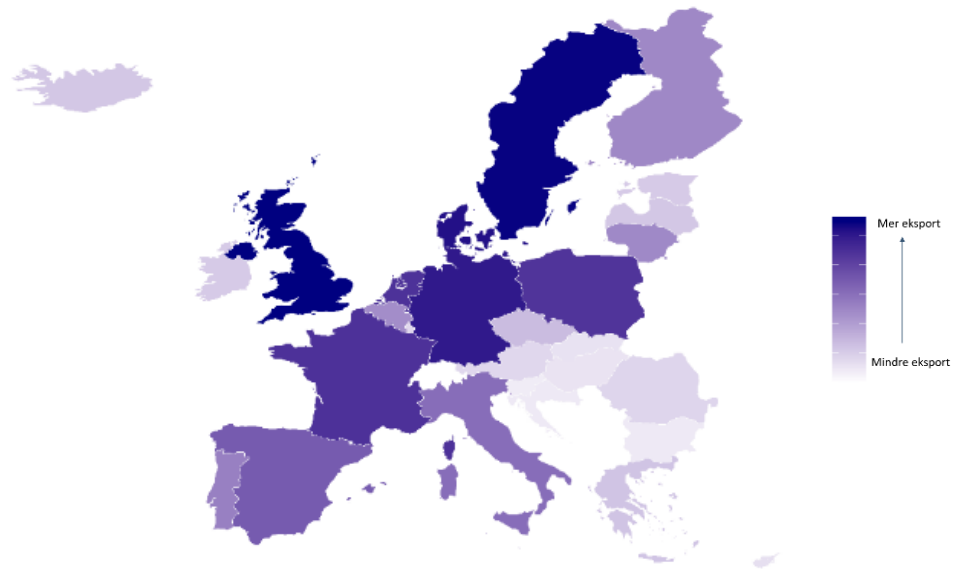
Som det går frem av figuren er det også vesentlig eksport til Nord-Amerika og Asia, men sammenlignet med eksporten til EU/EØS er eksporten til disse markedene betydelig mindre.

Figur 4: Eksport i Troms fordelt på viktigste geografiske eksportmarkeder i 2017. Kilde: SSB og Menon Economics 2018

Tabellen viser eksporten fra Troms fordelt på land i det europeiske indre marked. Som det går frem av tabellen og kartet, er det særlig Storbritannia, Sverige, Tyskland og Danmark eksporten fra Troms gikk til i 2017.

Figur 5: Eksport fra Troms til det indre marked fordelt på viktigste eksportland. Kilde: SSB og Menon Economics 2018

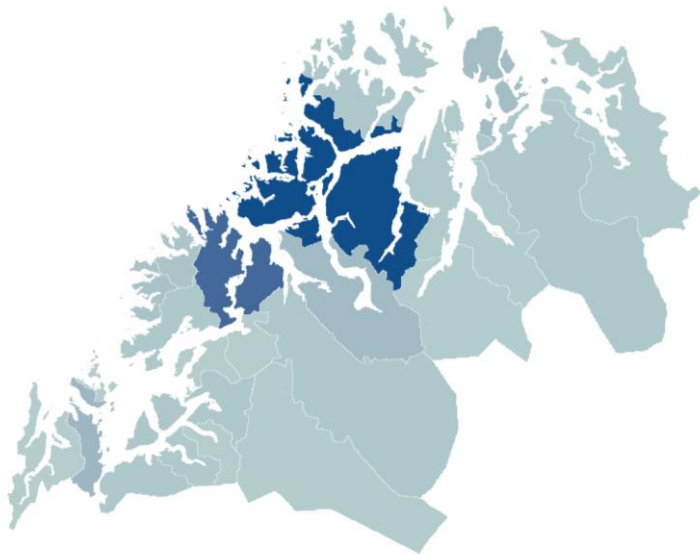

Land								
Eksport i mrd. kroner	1,4	1,4	1,3	1,0	1,3	0,9	0,9	3,0

Alle kommunene i Troms eksporterer

Figur 6: Total eksport i Troms i 2017 fordelt på kommuner.

Kilde: SSB og Menon Economics

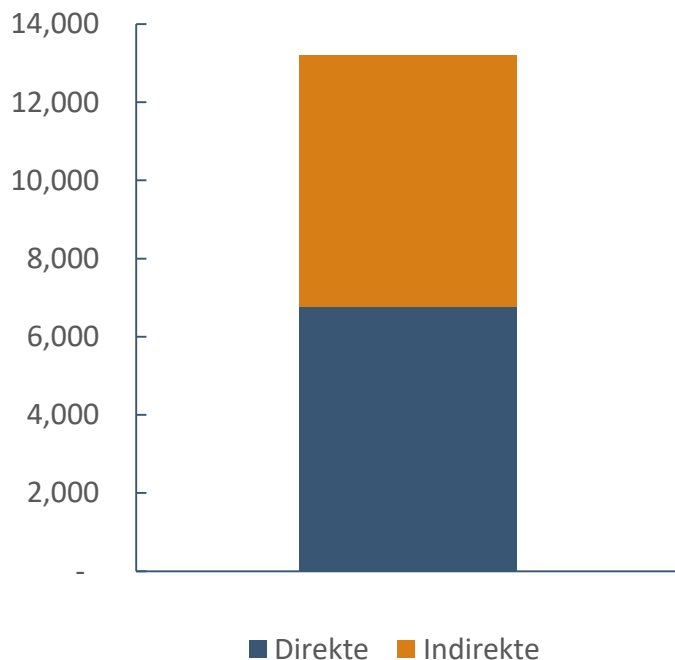
Figur 7: Eksport per sysselsatt i Troms i 2017 fordelt på kommuner. Kilde: SSB og Menon Economics

Kilde: SSB og Menon Economics

Figuren til venstre viser eksport fordelt på de ulike kommunene i Troms. Som det går frem av figuren, er eksporten særlig stor fra Tromsø. Eksportintensiteten, målt ved kommunens eksport per sysselsatt i privat sektor, er mer spredt, men er høyest i Torsken, Tranøy og Lenvik.

Figur 8: Totale sysselsettingsvirkninger av eksport i Troms i 2017. Kilde: Menon Economics 2018

Aktivitet i næringslivet legger grunnlag for velferd og sysselsetting. Når bedrifter produserer varer og tjenester for eksport, kjøper de varer og tjenester fra andre bedrifter. Eksporten legger derfor grunnlag for sysselsetting ikke bare i eksportbedriftene, men også i leverandørbedriftene til eksportbedriftene.

Figuren viser sysselsettingsvirkninger av eksport fra Troms i 2017. Beregningene er gjort i ITEM, som er Menons ringvirkningsmodell. Eksporten fra Troms legger grunnlag for om lag 13 000 arbeidsplasser. Om lag halvparten av disse er i eksportbedriftene. De resterende av virkningene er hos leverandørene til eksportbedriftene, samt deres underleverandører. Disse indirekte virkningene gjennom leverandører fordeler seg på Troms og andre norske fylker.

I tillegg til sysselsetting i næringslivet, legger eksporten fra Troms også grunnlag for sysselsetting i offentlig sektor gjennom at det betales skatter og avgifter. Denne effekten er ikke beregnet.

Norsk næringsliv er omstillingsdyktig. Omstillingen i norsk næringsliv i etterkant av oljeprisfallet i 2014 er en tydelig illustrasjon på dette. Om eksporten skulle falle vil ikke sysselsettingen falle lineært med eksporten. Som følge av omstillingsevne vil reduksjon i et geografisk eller tematisk marked medføre at bedriftene vrir seg mot andre geografiske og tematiske markeder.

Videre vil bedriftene også ønske å beholde ansatte i omstillingsperioder. Ved behov for omstilling reduseres derfor overskuddet i bedriftene før antallet ansatte reduseres.

Sist men ikke minst, er det ikke gitt at en økning i eksporten nødvendigvis medfører en økning i sysselsettingen. Når oppdragsmengden øker, løses dette ofte ved at man utnytter maskiner til det maksimale, samtidig som man søker å øke effektiviteten i arbeidsprosessene. Deler av eksportinntekten slår da ut i økt lønn snarere enn økt antall arbeidsplasser. Vi sier derfor at eksporten legger grunnlag for sysselsetting – den skaper den ikke.

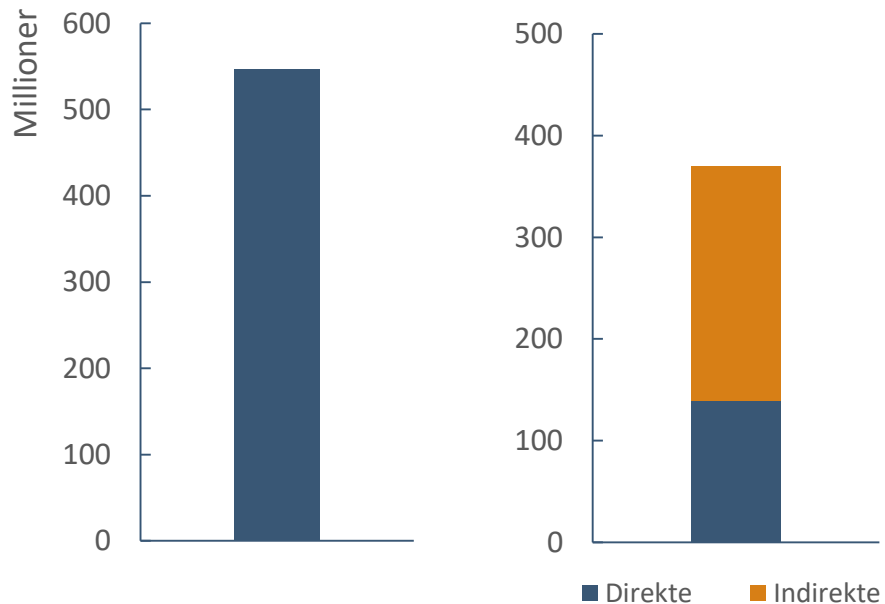
Ringvirkningsanalyser vil alltid være beheftet med usikkerhet. Sysselsettingseffektene er beregnet med bakgrunn i forholdet mellom omsetning og sysselsetting i en gjennomsnittlig bedrift, og hvor store innkjøp de i gjennomsnitt gjør fra sine underleverandører. Vi vet imidlertid at det er betydelige forskjeller i hvordan bedrifter er organisert og hvor mye de kjøper fra leverandører.

Denne usikkerhet vil især være relevant når vi beregner effekter på kommunenivå. Bakgrunnen for dette er at det kan være betydelig forskjell på hvordan bedriftene i den enkelte kommune er organisert og gjennomfører sine innkjøp og det nasjonale gjennomsnittet, som ligger til grunn for beregningene for kommunen.

Eksempler på kommunale ringvirkningsanalyser

Figur 9: Total eksport fra Torsken i 2017 (venstre) og sysselsettingsvirkninger av eksporten (høyre).

Kilde: SSB og Menon Economics

Torsken kommune

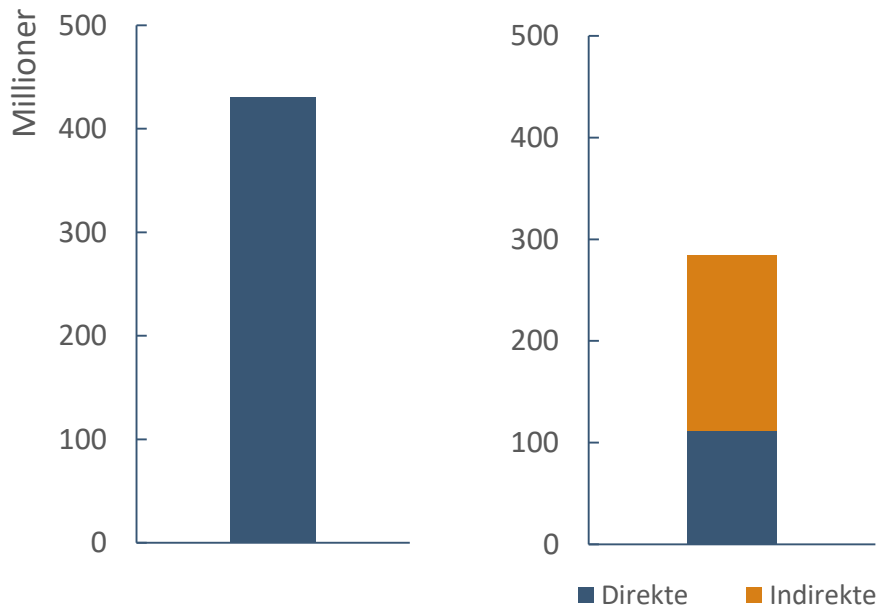

Eksporten fra Torsken kommune er ifølge Menons beregninger på om lag 550 millioner kroner.

Eksporten legger ifølge Menons beregninger grunnlag for nær 400 arbeidsplasser på nasjonalt plan. Om lag en tredjedel av disse er i eksportbedriftene, mens de resterende er i leverandørene til eksportbedriftene og deres underleverandører.

Figur 10: Total eksport fra Berg i 2017 (venstre) og sysselsettingsvirkninger av eksporten (høyre).

Kilde: SSB og Menon Economics

Berg kommune

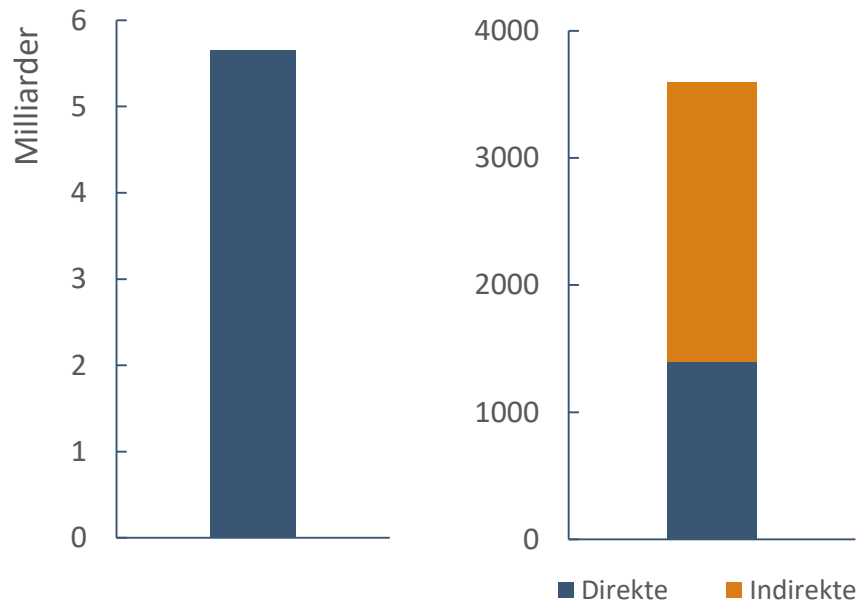

Eksporten fra Berg er ifølge Menons beregninger på om lag 430 millioner kroner.

Eksporten legger ifølge Menons beregninger grunnlag for nær 300 arbeidsplasser på nasjonalt nivå. Om lag 100 av disse er i eksportbedriftene, mens de resterende er i leverandørene til eksportbedriftene og deres underleverandører.

Figur 11: Total eksport fra Lenvik i 2017 (venstre) og sysselsettingsvirkninger av eksporten (høyre).

Kilde: SSB og Menon Economics

Lenvik kommune

Eksporten fra Lenvik er ifølge Menons beregninger på om lag 5,5 milliarder kroner.

Eksporten legger ifølge Menons beregninger grunnlag for over 3 500 arbeidsplasser på nasjonalt nivå. Om lag halvparten av disse er i eksportbedriftene, mens de resterende er i leverandørene til eksportbedriftene og deres underleverandører.